

Hebreos

¹ Jecy ja'a Dios quiuguexy quiejxy maa højts nhaphájtäm maa højts ndeedyháltäm. Diosmädia'agy-yajwa'xpä hajxy quiejxä. Mayhooc hajxy quiejxä. Madiu'u hajxy miädiaacy.

² Tøø ja'a Dios ja'a yHuung hajxy yaa xyajnäguéjxäm hädaa yaabä naaxwiin. Cahnä jiegø'øy coo yaa tøø yhoy. Je'e ja'a Diosmädia'agy hajxy tøø xjiaac hawáanäm. Jequiän je'eduhñ wyiinguejxä coo ja'a xøøwiin naaxwiin yhädiúnät cøxiä møødá xøø, møødá po'o, møødá madsa'a. Mänit yajnähdijjä coo yhané'emät.

³ Jadhñä Dios yHuung miøjjä jiaančhä nebiä Diosän. Tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy hajxy yhity. Jim hajxy yhane'emy cøxp chaads hädaa yaabä naaxwiin. Tøø højts hoy xñähho'túutäm. Tøø ja'a nbojpä ngädieeyhajxy xyajnähwáatsäm. Mänit jim ñøcxtägajch tsajpootyp maa ja'a Diosän. Jim je'eduhñ yhanehmbä jäda'anäbaadyñä.

⁴ Ja'a Dios yHuung, maas møj ja'a cuhdujt miøødá quejee ja'a Dios mioonsä ja'a tsajpootypähajxy miøødá, je'eguiøxpä coo je'e Dyios yHuungä.

⁵ Cabä Dios ja'a mioonsä mänaa ñäma'ay: Miičhhøch jäda'a ndehm yHuunghadaamby. Ni mädyii mioonsä quia'a nänømy: Yø'øjøch jadhñ xTieedyhadaamb; nHuunghadáambiøch yø'øduhñ.

⁶ Coo ja'a Dios ja'a yHuung yaa quiejxy hädaa yaabä naaxwiin, mänitä Dios miänaañ:

Wéenhøch nHuung xwyiingudsähgøøyyä
ja'a nmóonsøçhahajxy, ja'a hajxy jim
tsajpootypä.

⁷ Paquiä Dios ja'a miädia'agy quiudiúunäxä ja'a
mioonsähajxy, nebiä pojtägoy wiäditiän, nebiä
padoooy wiäditiän.

⁸ Pero ja'a yHuung, je'eduhñ ñämaayy:

MDioshajp miich, homiänaajä miich mhane'emy;
homiänaajä miichä tøyhajt myega'añ.

⁹ Mdsojpy miich ja'a tøyhajtpä;

cabä haxøøgpä mdsocy.

Maas jootcújc-høch miich nyaghity quejee
ja'a nmóonsøçhahajxy, ja'a hajxy jim
tsajpootypä.

¹⁰ Jaduhñä Dios jiaac mänaambä:

Miich jecy mhädiuun ja'a naaxwiimbä møødá
tsajpootypä.

¹¹⁻¹² Cuhdägoyyaambä naaxwiimbä møødá
tsajpootypä;

tägatsaamb jaduhñ; jaduhñ jiada'añ néjjiämä wit
coo tiujnä;

caj tiuungpaadaannä. Pero miich, cøjxta'axiøø
miich mhida'añ;

caj miich mjogyhajt mänaa quiøxa'añ.

¹³ Cabä Dios ja'a mioonsä mänaa ñäma'ay:

Yaaç miich xmiøødhané'emät. Caj miich mmädsip
myajmäjäda'aga'añ.

¹⁴ Ja'a Dios ja'a mioonsähajxy ja'a tsajpootypä,
jaduhñ mäwíináts hajxy je'e nebiä pojjän. Cab
hajxy quiähxø'øgy. Dios jaduhñ quejxp coo
hajxy piuhbédät pønjatiä Dios piäda'agaamby
hawa'adstuum.

2

¹ Tsipcøxpä Diosmädia'agy hajxy nyaj-copcøoyyämät, ja'a hajxy tøø nmädóowämbä; jaduhñ hajxy nga'a tu'udägóoyyämät.

² Haa ja'a Diosmoonsähajxiä, ja'a tsajpootypä, jéquiänä Diosmädia'agy hajxy yaa yajcädaacy hädaa yaabä naaxwiin. Tøyhajt ja'a Diosmädia'agy jaduhñ; pønjaty ca'a cudiumb, haxøøgtuum hajxy miähmø'øwa'añ.

³ Møjcuhdujtmøødä Jesucristo. Hamdsoo hajxy je'e hoy xyhawáanäm neby hajxy nnähwáatsämät. Haa ja'a hajxy jayøbajt mädóowäbä, tøjiajt ja'a mädia'agy jaduhñ maa hajxy je'ejän. Mänit højts jaduhñ xyhawaandägájtsäm. Coø ja'a mädia'agy hajxy nga'a yajtúunämät, cab hajxy jaduhñ nnähwáatsämät.

⁴ Madiu'u ja'a Dios ja'a hijxtahnd tøø yajcähxø'øgy, ja'a hoy-yagjuøøñajatypä; jaduhñ hajxy nmäbøjcamät coø ja'a miädia'agy tiøyhajtä. Tøø ja'a yhEspíritu hajxy xyajnäguéjxäm coø hajxy jaduhñ xpiuhbedáanäm mädyiijaty tuung hajxy xmióoyyäm. Jaduhñä jioot chocy.

⁵ Haa ja'a Dios mioonsähajxiä, ja'a tsajpootypä, cabä Dios jaduhñ tøø miäna'añ coø hajxy yhané'emät mänaa ja'a naaxwiimbä hånajty wyiimbida'añän.

⁶ Jiiby jaduhñ myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän:

Dios, tiiguiøxpä ja'a jäya'ay coø mjahmiejtsta'agy, coø mbuhbety.

⁷⁻⁸ Maas møc ja'a mmoonsä cuhdujt hijty tøø mmo'oy quejee ja'a jäya'ayhajxy.

Pero mänitä jäya'ay møjcuhdajt mmooyy coo cøxiä yhané'emät tijaty miich tøø mbäda'agy.

Jaduhñä Dios ja'a jäya'ay piäda'aga'añ møj jaançh, coo jaduhñ ween wyiingudsähgø'øyii. Coo ja'a Dios jaduhñ hamdsoo miänaañ, jaduhñä tøyhajt hajxy nmøødhájtäm coo ja'a møjcuhdajt hajxy tøø xmióoyyäm coo hajxy cøxiä nhanéhmämät. Pero cajnä quiähxø'øgyñä coo hajxy cøxiä nhane'emáañäm.

⁹ Jaduhñä Jesucristo, mänaa yaa yhitiän hädaa yaabä naaxwiin, cabä cuhdajt hijty jiaty møødá nebiä Dios mioonsähajxy miøødän, ja'a hajxy tsajpootypä. Mänitä Dios miänaañ coo ja'a Jesucristo hajxy xñähho'túutämät nägøxiä, je'eguiøxpä coo ja'a Dios hajxy xchójcäm. Coo ja'a Jesucristo yho'cy, paadiä møj jaançh piädaacä, paadiä møjcuhdajt miooyyä coo yhané'emät.

¹⁰ Paadiä Dios cøxiä wiinä piädaacy, weenä jäya'ayä Dios hajxy jaduhñ wyiingudsähgø'øy. Chojpiä jioot jaduhñ coo ja'a yhuunghajxy jim yhidät nägøxiä maa je'ejän, pønjatiä miädia'agy mäbøjcäp. Y jaduhñä Dios miänaañ coo ja'a Jesucristo quiumädówät ja'a højtscøxpä. Jiaançh cudiuun je'eduhñ coo hajxy xñähho'túutäm.

¹¹ Ja'a Jesucristo hajxy jaduhñ xyajñähwäatsäm. Quipxiä Dios hajxy nDeedyhájtäm møødá Jesucristo. Paadiä Jesucristo hajxy xquia'a mädsähdiúunäm. Hix, hamdsoo miänaañ coo hajxy tu'ugpuhya'ay xmiøødhájtäm.

¹² Jaduhñ jiiby myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän: Nmøødmädia'agáambiøch nbuhya'ayhajxy ja'a miichcøxpä.

Nguyhøwáambiøch miičh jim tsajtøgooty, jim cu'ughagujc.

13 Jaduhñ jiiiby myiimbä:

Ni mänáajøčhä Dios xquia'a wiinhøøñ, páadyhøch nga'a tsähgø'øy.

Jaduhñ wiingtuum myíngumbä:

Chaač nhity møødhøch nhuunghajxy;

Dióshøch jaduhñ xmiooyy.

14 Pøñ jaduhñ tu'que'ex, tu'ugjoot tu'ugnø'ty hajxy jaduhñ. Jaduhñä Jesucristo hajxy tøø xmiøødhíjtäm tu'ugjoot tu'ugnø'ty mänaa yaa yhitiän hädaa yaabä naaxwiin. Paady hajxy jaduhñ xmiøødhíjtäm, jaduhñ hajxy hänäjty xñähho'tu'udáanäm. Jaduhñä møjcu'ugong hoy quia'a mäjádaacnä. Coó cu miäjádaacy, jaayá'ayádsä mäjaa häxøpy møød coo hajxy cu xyajtu'udägóoyyäm.

15 Coó ja'a Jesucristo miädia'agy hajxy nmäbøjcämät, cabä nho'og hajxy jaduhñ ndsähgøøyyänät. Pøñ jaduhñ ca'a mäbøjp, je'eds ja'a yho'og tsähgøøby mädu'ñtiä jia jugyhaty.

16 Coó ja'a Jesucristo yaa yhooyy hädaa yaabä naaxwiin, ja'a Abraham yhap yhoc-hajxy ya-jnäguejxä, neby hajxy jaduhñ piuhbedøøjät. Ca'a Dyiosmoonsähajxiä yajnäguejxä, ja'a tsajpootypä. Tøyhajt jaduhñ.

17 Y paadiä Jesucristo yaa hoy jiäya'ayhaty neby højtshájtäm; jaduhñ hajxy hoy xñähgapxtúutäm maa ja'a Diosän; jaduhñä nbojpä ngädieey hajxy hoy xñähho'túutäm. Hojioot ja'a Jesucristo miøødhajpy. Pedyii jaduhñ quiudiuuñ.

18 Hoyyä Jesucristo jia tsaachpøjcy, cabä møjcu'ugongä miädia'agy yajtúunäxä. Y coo ja'a møjcu'ugong hajxy hänajty xjia wi'li yajtu'udägoyyáanäm, xpuihbéjtäm ja'a Jesucristo hajxy jaduñ je'eguiøxpä coo ja'a møjcu'ugong miädia'agy quia'a mäbøjcäxä ja'a Jesucristäm.

3

1 Hermanodøjc, tøø ja'a Jesucristo ja'a nbo-
jpä ngädieey hajxy xyajnähwáatsäm. Tøø ja'a
Dios hajxy xyajnähdíjjäm coo ja'a miädia'agy ha-
jxy nmäbøjcämät. Tsøgå Jesucristo hajxy jah-
miéjtsäm; høxtahmds højts ja'a Dios yaa xya-
jnäguéjxäm. Jaduñ hajxy njahmiéjtsämät coo
hajxy jim xñähgapxtúutäm maa ja'a Dioswiindu-
umän.

2 Haa ja'a Moisésä, pedyii je'e jecy quiuduuñ
maa ja'a Dios ja'a tiøjcän. (Je'eduhñ nänøømby
ja'a judíoshajxy.) Jaanä jaduñä Jesucristo pedyii
quiudiuumbä coo wyiinguejxä coo højts jaduñ
xñähgapxtúutämät.

3 Maas hoy jaduñ coo ja'a Jesucristo
hajxy nwiingudsähgøøyyämät quejee ja'a
Moisés. Høxtahmdsä tøjcojpä, je'eds jaduñ
wiingudsähgøøyyäp; cabä tøjc jaduñ
wyiingudsähgøøyyii.

4 Cabä tøjc hamdsoo quiojy; häna'c jaduñ cojp.
Pero ja'a Dios, cøxiä je'eduhñ piädaacy tijaty yaa
hijp hädaa yaabä naaxwiin møødä jim tsajpootyp.

5-6 Ja'a Moisés, jayøjpä tøyhajt jaduñ
miädiaactsohñ mädyii ja'a Dios hänajty cujecy
quiapxtøwaamby. Pedyii ja'a Moisés quiudiuuñ
maa ja'a Dios ja'a quiu'ugän. Pero cabä møjcuhdajt

miooyyā nebiā Jesucristo miøødän. Hix, ja'a Jesucristo, ja'a Dios yhamdsoo Uung je'e. Y pedyii jim quiudiuuñ maa ja'a Dios ja'a quiu'ugän. Pero ja'a Moisés, jaduñ je'e yhiyty nebiā moonsän. Coo hajxy hamuumdu'joot nmäbøjcämät, coo ja'a Jesucristo hajxy jootcuyc njøbhíxämät coo hānajty miejtstägatsa'añ, mānitā Dios hajxy nāgøxiā xqui'u'ugnäbøjcämät.

⁷ Jaduñ jilby myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän:

Cooch nmädia'agy hajxy jäda'anäbaady xmiädóowät,

⁸⁻⁹ hamuumdu'joot hajxy jaduñ myajtúnät.

Haa ja'a jecyjiäya'ayhajxiä, ja'a mijts mhap mdeedyhajxiä, cábøch nmädia'agy hajxy jecy xyajtuunä, hóyhøch hijxtahnd may nja yajcähxø'cy, mānāajøch hajxy jecy nyajwäditiän pactuum juxychägui'xjomøjt.

Cooch nmädia'agy hajxy xquia'a mabøjcä, páadyhøch hajxy nyajcumädooyy.

¹⁰⁻¹¹ Xyagjootmadiägøøyyhøch hajxy je'e. Mänitøch nmānaañ:

“Tøø hajxy jaduñ mdu'udägooñä. Cáboch nmädia'agy hajxy xyhabøgaanä.

Tøyhajt jaduñ, cáboch mijts jim nyajmedsaannä maäch mijts hijty nyajpoo'xa'añän.”

Jaduñä Dioshespíritu miānaañ maa ja'a Diosmädia'aguiän.

¹² Hermanodøjc, mnigwieendähadøøjäp hajxy nebiā Diosmädia'agy hajxy mga'a najtshixø'øwät; jaduñ hajxy mga'a tu'udägóyyät. Jujcy ja'a Dios; ca'a jiaduñä nebiä jäya'ayhajxy yaabä Dyioshajiän.

13 Pero mäduhñtiä hajxy mjugyhaty, mnigu-
iapxmøcpøgøøjäp hajxy jabom-jabom, neby hajxy
jaduhñ mga'a tu'udägóyyät.

14 Coo hajxy tehngajnä nmäbøjcämät, neby hajxy
tøø nmäbøjtsóhñäm, mäniä Jesucristo hajxy jim
xmiødhájtämät tsajpootyp.

15 Jaduhñ jiiby myiñ cujaay maa ja'a
Diosmädia'aguiän:

Coo ja'a Diosmädia'agy hajxy mmädówät
jäda'anäbaady, hamuumdu'joot hajxy
myajtúnät.

Ja'a jecyjiäya'ayhajxy, cabä Diosmädia'agy hajxy
jecy miäbøjcy.

16 Jimä Moisés ja'a jäya'ay hoy wioobädsømy Egip-
tonaaxooty; je'eds hajxy jecy ca'a mäbøjc ja'a
Diosmädia'agy, hoy hajxy hänajty tøø jia mädoy.

17 Je'eds hajxy hoy tiu'udägooñä. Jim hajxy hoy
quiøxy ho'nä pactuum. Je'edsä Dios hoyhoy
ñäjootmayhajt juxychägui'xjomøjt.

18-19 Je'edsä Dios jaduhñ ñämaayy coo quia'a ya-
jmedsaannä maa hijty jaduhñ yajpoo'xa'añän,
je'eguiøxpä coo hajxy hänajty quia'a mäbøcy.

4

1 Tsøg hajxy nigwieendähájtäm; jaduhñ
hajxy nga'a tu'udägóoyyämät. Coo hajxy
ndu'udägóoyyämät, cabä Dios hajxy jiiby
xyajtägøøyyämät maa hajxy xyajpoo'xáañäm.
Tøø hajxy hijty xyajwiinwaanøøyyäm coo hajxy
jiiby xyajtägø'øwáañäm.

2 Tøø ja'a Diosmädia'agy hajxy nmädóowäm
nebiä jecyjiäya'ayhajxy jia mädooyyän. Xiøøbä

hajxy jaduhñ jia nä'ä mädooyy, cab hajxy ñä'ä mábøjcy.

³ Højts, tøø højts nmábøjcäm, paadiä Dios hajxy jim xyajtägø'øwáañäm maa hajxy xyajpoo'xáañäm. Jimä Dios jaduhñ ñänøømy:

Cooch hajxy nnäjootmayhajty, páadyhøch hajxy nnämaayy:

“Tøyhajt jaduhñ, cábøch mijts jim nyajmedsaannä maach mijts hijty nyajpoo'xa'añän.”

Coo ja'a Dios ja'a naaxwiimbä yhädiuumbädøøyy, mänit jaduhñ pioo'xnä.

⁴ Jiiby jaduhñ myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän:

Mänitä Dios hoy pioo'xnä ja'a miäjuxtujxøøbä, coo ja'a naaxwiimbä hånajty tøø yhädiuumbädøøñä.

⁵ Wiingtuumä Dios miänáangombä:

Cábøch hajxy nyajmedsaannä maa ja'a poo'xtaactän.

⁶ Ja'a jecyjäya'ayhajxy, ja'a Diosmädia'agy hajxy jayøbajt ja mädóowäbä, cab hajxy ñä'ä yajtuuñ. Paady hajxy jim quia'a mejch maa ja'a poo'xtaactän. Pero näje'ejatiä jäya'ayhajxy miedsa'añ maa ja'a poo'xtaactän.

⁷ Cujequiä Dios ja'a David yajmänaañ:

Coo ja'a Diosmädia'agy hajxy mmädówät jäda'anäbaady, hamuumdu'joot hajxy mmábøgät.

Je'eduhñ ñänøømby coo hajxy jäda'anäbaady jim ndägøøyyämät maa ja'a poo'xtaactän.

8 Coo ja'a Josué ja'a judíoshajxy jecy wioomejch maa ja'a Palestinanaaxootiän, cabä poo'xtaact hajxy nã'ä paaty. Paadiä Dios jaduhñ miäna'añ coo højts jäda'anäbaady ndägøøyyämät maa ja'a poo'xtaactän.

9 Jimnä ja'a poo'xtaact yhityñä maa ja'a Dios ja'a quiu'ughajxy tiägø'øwa'añän.

10 Pøñ jim tægøøby maa ja'a Dios ja'a pioo'xtaactän, jim jaduhñ pioo'xaannä nebiä Dios pioo'xnän mänaa ja'a naaxwiimbä hänajty tøø yhädiuumbädø'øyän.

11 Tsøgä Diosmädia'agy hajxy hamuumdu'joot mäbøjcäm; jaduhñ hajxy hoy ndägøøyyämät maa ja'a Dios ja'a pioo'xtaactän. Cabä Diosmädia'agy hajxy nnajtshixøøyyämät nebiä jecyjiäya'ay hajxy jiatcøøyyän. Cab hajxy miäbøjcy, paady hajxy jim quia'a tægøøyy maa ja'a poo'xtaactän.

12 Ja'a Diosmädia'agy, tuumnä je'eduhñ. Mäjaamøødnä je'eduhñ. Ja'a Dios hajxy xyajcähxø'cäm ja'a miädia'agyhaam pø nmøødhájtäm ja'a howyiinmahñdy hajxy, pø caj.

13 Caj tii hayu'u'uch hamee'ch mnä'ägädä túnät. Tsipcøxpä Dios ja'a nwiinmahñdyhájtäm hajxy nägøxiä xyhixyhájtäm neby hajxy njäya'ayhájtäm pø hoy, pø ca'a hoy. Pø cab hajxy hoy njäya'ayhájtäm, mänitä Dios hajxy haxøøgtuum xpiäda'agäänäm.

14 Ja'a Jesucristo, ja'a Dioshuung, tøø jim quiody Dioswiinduum. Jim højts xñähgapxtúutäm. Paady, tsøgä Diosmädia'agy hajxy hamuumdu'joot panøcxäm. Cabä wiinghäna'c hajxy pøñ xñähgapxtúutäm jim

Dioswiinduum.

¹⁵ Najuøøbiä Jesucristo neby hajxy yaa nd-saachpøjcäm hädaa yaabä naaxwiin. Hix, tøø je'e yaa jiäya'ayhaty neby højts yaa njäya'ayhätäm. Tøø jia yajtägoyya'añii ja'a møjcu'ugóngäm, neby højts xjia wi'i yajtägoyyaanämbä. Pero cabä Jesucristo mänaa tiu'udägoy.

¹⁶ Tsögä Dios hajxy pa'yáaxäm hamuumdu'joot. Xchójcäm Dios hajxy. Miøødhajpiä hojioot je'eduhñ maa højtshätäm. Xpiuhbéjtäm hajxy jaduhñ coo højts tii nyajmaajiätämät.

5

¹ Ja'a teedywiindsøñhajxy, ja'a hajxy jim tuumbä maa ja'a judíos chajtøjc-hajxiän, jaduhñ hajxy piäda'agyii coo ja'a cu'ug hajxy ñähgapxtú'udät maa ja'a Diosän, møød coo hajxy cøxiä quiuyoxø'øwät, møød coo animal hajxy yóxät, weenä cu'ug ja'a piojpä quiädieey hajxy jaduhñ ñähwa'açh quiuhwa'açh,

²⁻³ møød weenä yhamdsoo pojpä yhamdsoo cädieey ñähwaatsnä. Hix, jäya'ayhajp ja'a teedyhajxy neby højtshätäm. Jimä piojpä quiädieeyhajxy je'ebä. Paady hajxy mee'xxieemy miägapy yhane'emy pønjaty ca'a najuøøby, pønjaty tu'udägooby.

⁴ Cabä teedyhajxy hamdsoo nibiäda'agyii. Dios hajxy jaduhñ pädaacp nebiä Aarón jecy piädaacän.

⁵ Ni ja'a Jesucristo hamdsoo quia'a nibiädaacä nebiä teedywiindsøñän. Ja'a Dios jaduhñ pädaac. Jaduhñä Dios ja'a Jesucristo ñämaayy: Míichhøch jäda'a ndehm yHuunghadaamby.

⁶ Wiingtuumä Dios jaduhñ miänaañ:

Cøjxta'axiøø miich mduna'añ teedy nebiä
Melquisedec jecy tiuuñän.

⁷ Ja'a Jesucristo, mänaa yaa yhitiän hädaa yaabä naaxwiin, mänitä Dios møc pia'yaaxy. Jøøby hänajty. Miänuu'xtaac ja'a Dios coo piuhbedøjät mänaa hänajty yho'oga'añän. Wyiingudsähgøøbiä Dios hänajty je'e, paadiä miädia'agy miädöowäxä.

⁸ Hoyyä Jesucristo jia Dioshuungä, quiudiuunä Tieedy miädia'agy coo chaačhpøgät.

⁹ Coo miee'xtujcy mänaa chaačhpøquiän, xya-jnähwáatsäm ja'a nbojpä ngädieyhátäm hajxy jaduhñ pønjatiä miädia'agy mabójcäp. Cøjxta'axiøø hajxy hodium xyaghidáañäm.

¹⁰ Mänitä Dios ja'a Jesucristo piädaacy teedywi-indsøn nebiä Melquisedec jecy tiuuñän.

¹¹ Madiu'u mijts hädaaduhmbä nja wi'i yajmøødmädia'aga'añ tsipjaty, pero caj mijts mwiinjuø'øwa'añ.

¹²⁻¹³ Tøø jiegøøñä mänaa ja'a Diosmädia'agy hajxy mmäbøjtsooñän. Hahixøøby hijty jaduhñ coo wiinghäna'c hajxy myajnähixøøñät. Pero jaduhñ mijts tøø mjaty nebiä naamdägø'øybän. Caj mijts ja'a Diosmädia'agy ja'a tsipjatypä mjada'añ. Je'enä hajxy mhabøcyñä ja'a cajpä chipjatiä. Cahnä hoguiuhdujt hajxy mhabøcyñä.

¹⁴ Coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hamuumdu'joot mgudiúnät, mänitä tsipjatypä hajxy jaduhñ mwiinjuø'øwät; y coo ja'a hoguiuhdujt hajxy tehngajnä mbanócxät, mänit hajxy mnajuø'øwät mädyii hänajty hoguiuhdujt, mädyii hänajty haxøøgcuhdujt.

6

1 Tøø mijts ja'a mädia'agy mayhooc mmädoy ja'a Jesucristocøxpä, ja'a cajpä chipjatiä. Tøø hajxy mmädoy coo ja'a mhaxøøgcuhdujt hajxy mnajtshixó'øwät, coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hamuumdu'joot mmäbøgät.

2 Mnajuøøby hajxy tii hajxy coo tøø mnäbety, tii hajxy coo tøø mgø'øniñähgabyii. Jaduhñ hajxy tøø mmädoy coo ja'a ho'ogyjiäya'ayhajxy jiu-jypiøga'añ, coo ja'a Dios ja'a haxøøgiäya'ayhajxy yajtsaächpøga'añ cøjxta'axiøø, coo ja'a naaxwiimbä wyiimbida'añ.

3 Pero tsøgä Diosmädia'agy hajxy pedyii jaac habøjcäm, pø chojpiä Dios jioot jaduhñ.

4-6 Pøñä Diosmädia'agy najtshixøøby, hoyyä Diosmädia'agy tøø jia wiinjuøøñä coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túütäm, hoyyä piojpä quiädieey tøø jia yajnähwáatsäxä ja'a Jesucristäm, hoy tøø jia puhbedyíijäm ja'a Dioshespíritu, hoy jia najuø'øy coo ja'a Dios ja'a miäjaa quiexa'añ, coo ja'a Diosmädia'agy hajxy jaduhñ ñajtshixó'øwät, cab hajxy hoy miäbøgaannä. Jaduhñ hajxy yajcähxø'øgy coo ja'a Dioshuung hajxy yagho'tägach, coo hajxy ñäxi'igy hijxwiinduum.

7 Pøñä Diosmädia'agy hoy cudiumb, quiu-maabiä Dios jaduhñ. Jaduhñ mäwínäts hajxy je'e nebiä hoñaaxän. Coo tiu'uy, mänit hotyijä jaduhñ tiøømbety, tijaty tøø piäda'agyii, y quiunuu'xypä Dios jaduhñ.

8 Pøñ hoy ca'a cudiumb, haxøøgtuum jaduhñ ñä'a nøcxø'øwaambä. Jaduhñ mäwínäts je'e nebiä

naax ca'a hoybän, maa haagä hapy t̄oombetiän. Ño'py hajxy jaduñ.

⁹ Hermanodøjc, hoy mijts naamnä weenjaty t̄o nja hadsähgø'ø, nnajuøbiøch jaduñ coo mijts ja'a Dios jaanč tehñ yhoy xpiuhbeda'añ, je'eguiøxpä coo ja'a mbojpä mgädieey hajxy xya-jnähwaatsä.

¹⁰ Jaanč tehñ yhojiäya'ay ja'a Dios jaduñ. Jiahmiejchp jaduñ coo mijts hoy mgudiuñ, coo mijtsä hermanodøjc tehngajnä mbuhbety, je'eguiøxpä coo mijtsä Dios mjahmiech.

¹¹ Jadúññhøch njoot chocy coo hajxy hoy mgudiúnät mäduññtiä hajxy yaa mjogyhaty hädaa yaabä naaxwiin. Mänit hajxy jim̄ mnøcxät tsajpootyp nebiä Dios hajxy t̄o xñäma'ayän.

¹² Cab hajxy mnänuuxø'øwät. Jaduhñ hajxy mgudiúnät nebiä jäya'ayhajxy jecy quiudiuññän, ja'a hajxy jim̄ t̄øbä ñøcxäbä tsajpootyp. Ja'a Dios jaduñ yajwiinwaanøøyy coo hajxy jim̄ ñøcxät, je'eguiøxpä coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hänäjty hoy miäböcy tehngajnä.

¹³⁻¹⁴ Jéquiänä Dios ja'a Abraham yajwiinwaanøøyy: “Tøyhájthøch miič nbuhbeda'añ. Nyajpu'uwáambiøch nyaghi'igáambiøch miič.” Hamdsoo cuhdujtcøxpä Dios jaduñ miänaañ. Hix, caj pøn̄ møjcuhdujt miøødä nebiä Dios miøødän.

¹⁵ Yajtøjjajtä Dios jaduñ nebiä Abraham yajwiinwaanøøyyän, je'eguiøxpä coo Abraham hänäjty tehngajnä miäböcy.

¹⁶ Ja'a Dioscøxpä jäya'ayhajxy hamuumdu'joot jaduñ waambaty miäna'añ; y coo hajxy jaduñ

miäna'añ hamuumdu'joot, cab jaduñ pøn waamb miänaañ. Tødiägøøby jaduñ.

17 Paadiä Dios jaduñ miänaañ: “Tøyhájthøch tøø nyajwiinwaanø'øy cooç nbuhbeda'añ”, neby hajxy jaduñ ñajuó'øwät coo hajxy tøyhajt piuhbeda'añii, coo ja'a Dios ja'a wyiinmahñdy ni mänaa quia'a yajtägatsa'añ. Hamdsoo ja'a Dios jaduñ miänaañ.

18 Jaduñdsä tøyhajt hajxy nmøødhájtäm coo ja'a Dios ni mänaa quia'a høhnda'agy. Jaduñdsä tøyhajt hajxy hoy nmøødhájtäm coo hajxy homiänaajä xpiuhbedaanäm coo ja'a miädia'agy hajxy nmäbøjcämät.

19-20 Jimä Jesucristo hajxy xñähgapxtúutäm tsajpootyp. Je'e jim tuumb teedywiindsøn nebiä Melquisedec jecy tiuñän. Cøjxta'axiøø ja'a Jesucristo jim tiuna'añ tsajpootyp. Jaduñä tøyhajt hajxy hoy nmøødhájtämät coo hajxy jim homiänaajä xyaghidäänäm.

7

1-2 Coo ja'a Abraham ja'a reyhajxy hänajty hoy tøø yagho'ogy, mänaa hajxy hoy chiptuñän, mänitä Melquisedec hoy miøødnijiøjcubaadø'øyii. Mänitä Melquisedec miänaañ cooc ja'a Dios ja'a Abraham hänajty piuhbeda'añ. Mäduhñtiä ja'a Abraham hänajty tøø piaady maa hänajty hoy tøø chiptuñän, majc-hit jaduñ piädaacy tu'cuhdujtjaty. Mänitä Melquisedec piuhmooyy ja'a tu'hitpä. Mejtstu'u ja'a Melquisedec hänajty tiuñ. Tøø ja'a Dios tsajpootypä hänajty piäda'agy coo tiünät teedy. Y gobiernä hänajty jim tiuumby maa ja'a cajpt xiøhatiän Salem. Jaduñ miädia'agytiägø'øy coo

hajxy jootcujc yhity. Jaduhndsä Melquisedec xiøø miädia'agytiägøøbiä coo hoy guiobiernähaty.

³ Cab jaduñ pøn ñä'ägädä najuø'øy pønä Melquisedec tiajhajt tieedyhajt, pøn yhaphajt tieedyhajt. Cab jaduñ pøn ñajuø'øy mänaa myiñ mänaa quiahy, mänaa yho'cy mänaa tiägooyy. Coo je'e tiuñ teedywiindsón cøjxta'axiøø, jaduñ mäwínäts je'e tiuñ nebiä Jesucristo tiuñän, ja'a Dios yHuung.

⁴ Cähxø'p jaduñ coo ja'a Melquisedec møjcuhtujt hänajty jiaanč tehñ miøødä, je'eguiøxpä coo piuhmooyyä ja'a tu'hitpä, mäduhñtiä ja'a Abraham hänajty tøø piaady maa hänajty hoy tøø chiptuñän. Y ja'a Abrahamä, mijts mhap mijts mdeedy je'eduhñ.

⁵ Y ja'a Leví yhap yhoc-hajxiä, ja'a hajxy tuumbä teediä, jaduñ jim myiñ maa ja'a jecyquiuhdujtän coo hajxy piuhmo'owøøjät ja'a tu'hitpä maa ja'a majc-hitcøxpän. Ja'a miägunaaxhajxy jaduñ yégäp, hoyyä Abraham hajxy quipxy jia møødhaphaty jia møødteedyhaty.

⁶ Pero ja'a Melquisedec, cabä Abraham hänajty jiujuhaty miägu'ughaty. Hawiing hänajty tiuñ teedy. Pero puhmooyyä je'e ja'a tu'hitpä. Ja'a Abraham jaduñ yejc, ja'a Dios hänajty tøøbä yajwiinwaanø'øyäbä coo hänajty yajpu'uwa'añ yaghi'iga'añ. Mänitä Melquisedec ja'a Abraham ñämaayy coo ja'a Abraham hänajty piuhbeda'añijäm ja'a Diósäm.

⁷ Y tøyhajt jaduñ coo ja'a Melquisedec møjcuhtujt hänajty jiaanč tehñ miøødä. Cabä Abraham quiuhdujt hänajty miøjjä nebiä Melquisedec quiuhdujtän. Hix, ja'a Melquisedec

jaduhñ mänaañ coo ja'a Dios ja'a Abraham piuhbédat.

8 Haa ja'a hajxy yaa tuumbä teedy jäda'anäbaadyñä, ho'p hajxy, hoyyá tu'hitpä hajxy jia puhmo'oyii ja'a majc-hitcøxpä. Haa ja'a Melquisedecä, jaaná puhmooyyá je'ebä, pero cabä Diosmädia'agy miäna'añ coo tøø yho'ogy.

9-10 Hoyyá Levíhajxy hijty jia tuñ teedy, cabä quiuhdujthajxy hánajty miäbaady nebiä Melquisedec quiuhdujtän, je'eguiøxpä coo ja'a Abraham ja'a Melquisedec ja'a tu'hitpä hánajty tøø piuhmo'oy. Ja'a Abraham, je'edsä Levíhajxy hánajty yhaphajpy tieedyhajpy.

11 Pero ja'a teedyhajxy, ni mänaa hajxy xquia'a yajnáhwáatsämät. Paadiä Dios ja'a Cristo quiejxy coo je'e tiúnät teedy nebiä Melquisedec jecy tiuuñän. Cabä tiuñ nebiä Aarónhajxy tiuuñän.

12 Coo ja'a Dios miänaañ coo ja'a Leví yhap yhoc-hajxy quia'a túunnät teedy, mänitä jecyquiuhdujt yajtägajtspä.

13 Coo ja'a Dios ja'a Jesucristo yaa quiejxy, yajtägajts ja'a jecyquiuhdujt jaduñ, je'eguiøxpä coo ja'a Jesús tiuuñ teedy, hoyyá Leví quia'a ja haphaty quia'a ja teedyhaty.

14 Hiç, ja'a Judá je'e yhaphajt tieedyhajt. Y cabä Moisés waamb miänaañ coo ja'a Judá yhap yhoc-hajxy tiúnät teedy.

15 Y coo ja'a Jesucristo teedy tiuñ nebiä Melquisedec jecy tiuuñän, cähxø'p jaduñ coo ja'a Dios ja'a jecyquiuhdujt tøø yajtägajtsnä.

16 Paadiä Jesús piädaacä teedy coo cøjxta'axiøø jiygyhada'añ. Cab jaduñ yhity nebiä yaabä teedy-

hajxiän.

¹⁷ Jaduhnä Dios ja'a Jesús ñämaayy:

Cøjxta'axiøø miich mduna'añ teedy nebiä
Melquisedec jecy tiuunñän.

¹⁸⁻¹⁹ Coo ja'a Moisés ja'a jiecycuiuhdujt hajxy xquia'a yajnahwáatsäm, paadiä Dios jaduñ miänaañ coo quia'a túunñät. Mänitä Dios ja'a Jesucristo yaa quiejxy coo hajxy hoy xyajnahwáatsämät. Mänitä Jesucristo hajxy jim xwioonøcxáañäm maa ja'a Dioswiinduumän.

²⁰⁻²¹ Coo ja'a Dios ja'a Jesús piädaacy teedy, mänit miänaañ coo ja'a miädia'agy jiaanç tehñ tiøyhajtä. Jaduhñds jim myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän:

Ja'a Dios mänaañ coo ja'a miädia'agy jiaanç tehñ tiøyhajtä; cábägä wyiinmahñdy mänaa yajtägatsa'añ:

“Cøjxta'axiøø miich mduna'añ teedy nebiä Melquisedec jecy tiuunñän”, nõmä Dios ja'a Jesús ñämaayy.

Pero coo ja'a wiingteedy piädaacä, cabä Dios waamb miänaañ.

²² Coo ja'a Jesucristo cøjxta'axiøø yhida'añ, jaduñä tøyhajt hajxy nmøødhájtäm coo hajxy maas hoy xyajnahwa'adsáañäm quejee ja'a Moisés ja'a jiecycuiuhdujt. Cab hajxy je'e xyajnahwáatsäm.

²³ Ja'a teedyhajxy hädaa yaabä naaxwiimbä, coo hajxy yho'ogy, mänit hajxy ñiguiuwichii. Paady hajxy may tøø tiuunñä.

²⁴ Pero cabä Jesucristo mänaa yho'ogaannä. Cøjxta'axiøø jaduñ tiuna'añ teedy. Cabä wiinghána'c ja'a tuunç jaduñ yajmämähmø'øwa'añ.

25 Cøjxta'axiøø ja'a Jesucristo yhida'añ. Hoy jiaançh yajnahwa'adsaannä pønä jioot tsojp coo ñähgapxtu'udøøjät ja'a Jesucristäm maa ja'a Dioswiinduumän homiänaajä.

26 Coö ja'a Jesucristo jaduhñ tiuñ teedywiindsøn, jaançh tehñ yhoy hajxy jaduhñ xñähgapxtúutäm. Ni mänaa wiinghäna'c hajxy jaduhñ xquia'a nahgapxtúutäm nebiä Jesúsän. Cabä Jesús tii pojpä tii cädieey ñä'ägädä møødä. Ni pøn jaduhñ quia'a mäbaady nebiä Jesúsän. Nhaagä møødhajtäm pojpä cädieey hajxy. Jimä Jesucristo yhijnä tsajpootyp; møjcuhtujt jim miøød.

27 Haa ja'a teedywiindsøn hajxy hädaa yaabä naaxwiimbä, jabom-jabomä animal hajxy yoxy. Jaduhnäc tyijy ja'a piojpä quiädieey hajxy ñähwa'ads quiuhwá'adsät, møødä cu'ug piojpä quiädieeyhajxy. Jayøjp hajxy yoxy ja'a yhamdsoo pojpä yhamdsoo cädieeguiøxpä. Mänit hajxy jiaac yoxy ja'a cu'ug piojpä quiädieeguiøxpä. Pero cabä Jesucristo animal mänaa yoxy. Hix, tähooc jaduhñ ñiñähdujçä coo yho'cy.

28 Ja'a jecyquiuhdujt jaduhñ mänaamb coö ja'a jäya'ayhajxy tiünät teedywiindsøn, hoyyä pojpä cädieey hajxy jia møødä. Mänitä Dios cujecy miänaañ coö ja'a Jesucristo tiünät teedywiindsøn. Ja'a tøyhajtä Dios jaduhñ yejc coö jaduhñ miänaañ. Ni mänaa ja'a Jesús pojpä cädieey quia'a møødä.

8

1 Hoorä, jaduhñhöc tøø nmädia'agy coö ja'a Jesucristo hajxy jim xñähgapxtúutäm tsajpootyp. Jim jaduhñ tiuñ teedywiindsøn. Hahooyhaamby jim yhäña'ay maa ja'a Diosän.

² Jim̄ tiuñ tsajpootyp maa ja'a tsajtøjc hoybän, ja'a Dios yhädiuunäbä. Ca'a jiäya'ayä je'e hädiuun.

³ Haa ja'a hajxy yaa tuumbä teedywiindsøn hädaa yaabä naaxwiinä, jaduñ hajxy piäda'agyii coo animal hajxy yóxät, coo hajxy cøxiä wiinä quiuyoxø'øwät. Jadúñäc tyijy ja'a piojpä quiädieey hajxy ñähwa'ads quiuhwá'adsät. Y coo ja'a Jesucristo jim̄ teedywiindsøn tiuñ tsajpootyp, paady jaduñ ñiñähdujcä.

⁴ Coo häxøpy yaa yhity hädaa yaabä naaxwiin, cab häxøpy tiuñ teedywiindsøn. Haa ja'a hajxy yaa tuumbä teediä, je'eds hajxy cuyoxøby nebiä jecyquiuhdujt yhane'emiän.

⁵ Haa ja'a tsajtøjc yaabä maa hajxy tiuñänä, cab jaduñ miäbaady nebiä tsajtøjc jim̄ tsajpootypän. Coo ja'a Moisés ja'a wittsajtøjc hänäjty quioja'añ, mäniä Dios ja'a Moisés ñämaayy: “Tsipcøxpä wittsajtøjc jaduñ mgójät nébiøch jim̄ nyaghijxiän tunguhduum coo mnähguipxtú'udät.”

⁶ Tøø ja'a Dios ja'a hawiinjemybiä yajcuhducy coo hajxy jim̄ xyaghidáanäm tsajpootyp cøjxta'axiøø. Haa hädaa hawiinjemybiä ja'a Dios yajcuhdújcäbä, maas hoy je'eduhñ quejee ja'a Moisés jecy yéjcäbä. Paadiä Jesucristo maas hoy tiuñ teedywiindsøn quejee ja'a teedyhajxy, ja'a hajxy hädaa yaabä naaxwiimbä. Ja'a Moisés jecy yéjcäbä, cab hajxy jaduñ xjiaty puhbéjtäm nebiä hawiinjemybiän, ja'a jäda'ahatypän.

⁷ Coo hajxy häxøpy xpiuhbéjtäm ja'a Moisés jecy jia yéjcäbä, cabä Dios ja'a hawiinjemybiä häxøpy tøø ñä'ä yajcuhducy.

⁸ Cabä Dios ja'a jecyjiäya'ayhajxy quiumaayy

je'eguiøxpä coo hajxy hoy quia'a cudiuuñ. Jaduhñ jim myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän:

Ja'a Dios jaduhñ mänaamb:

Abaadaamb jaduhñ coochä jäya'ayhajxy nmøødyajcuhduga'añ ja'a hawiinjemybiä, ja'a hajxy jim tsänaabiä judíos-naaxooty møød Judábä-naaxooty.

⁹ Maas hóyhøch jaduhñ nmøødyajcuhduga'añ quejéejøch ja'a yhap ja'a tieedyhajxy nmøødyajcuhdujcän mänájøch hajxy jim hoy nwoobädsømiän Egiptonaaxooty.

Cab hajxy hoy ñä'ä cudiuuñ nébiøch nja yajcuhdujquiän.

Páadyhøch hajxy jaduhyä nnä'ä nähguecnä, nømä Dios miänaañ.

¹⁰ Coo jaduhñ yhabáadät, mänítøchä jäya'ayhajxy nmøødyajcuhduga'añ ja'a hawiinjemybiä, ja'a hajxy jim tsänaabiä judíos-naaxooty, nømä Dios miänaañ.

Nyajnähixø'øwáambiøch nmädia'agy hajxy hoy, neby hajxy hamuumdu'joot jaduhñ wyiinjuø'øwät.

Mänítøch hajxy jaançh tehñ yhoy xwyiin-gudsähgø'øwa'añ.

Høøch hajxy ngu'ughadáannäp.

¹¹ Nägøxiøchä nmädia'agy hajxy xmiäbøgaanä ñämaj ñäbetiä.

Haagä mäbøgaamb hajxy jaduhñ.

¹² Nyajnähwa'adsaanäbøch ja'a piojpä quiädieey hajxy. Cábøchä piojpä quiädieeyhajxy mänaa njahmiedsaanä.

13 Coo ja'a Dios miäna'añ coo ja'a hawiinjemybiä tøø yajcuhducy, jaduñ miänaambä coo ja'a jecybiä quia'a tsoobaatnä, coo quia'a tunaanä.

9

1 Jaduñä jecyquihdujt myiimbä mädyii ja'a jäya'ayhajxy quiudiünäp maa ja'a chajtøjc-hajxiän.

2-3 Jaduñdsä wittsajtøjc hajxy jecy yhädiuñ. Coo ja'a wit hajxy yaghadøødiujcy, metscä cuarto jaduñ hoy miähmø'øy. Tu'nax hoy mõj miähmø'øy; ja'a cujpä muutsc hoy miähmø'øy. Ja'a cuarto mõjpä, je'eduhñ xøhajt “cunuu'xytiøjc”; jiibiä ceratoyøhñdy hajxy yaghijty mõødä meexä maa ja'a cunuu'ychajcaagy hajxy hänajty yujcoñän. Ja'a cuarto muutspä, je'eduhñ xøhajt “cunuu'xytiøjc maa ja'a Dios yhäña'ayän.”

4 Ja'a orohaltar jiiby hijt maa ja'a poom hajxy hänajty jioquiän, mõødä cuhdujtcajä; oronähwopy hänajty je'e. Jiiby cajäjooty ja'a orotu'ts yhijty maa ja'a maná hajxy hänajty yaghitiän. Ja'a maná, je'edsä tsajcaagy hänajty xiøhaty ja'a Dios jecy quiéjxäbä. Jiibiä Aarón ja'a quiuhdajt yhiipä ja'a jecy wáamäbä. Jiibiä tsaa yhiipä maa ja'a Dios ja'a cuhdujt jecy yuugjahyyän.

5 Cajänähgøxpä querubín yhädiuunnaxyhajxy yhiijty “maa ja'a Dios yhäña'ayän.” Jimä quieecthajxy quiäjøjna'ay “maa ja'a Dios pojpä cädieey miee'xiän.” Cábøch ngapxtøwa'añ nebiaty hädaaduhmbä hijty tiuñ.

6 Coo ja'a wittsajtøjc hajxy hänajty tøø quiojnä, mänitä teedyhajxy jiiby tiägøøchohnnä maa ja'a mõjcunuu'xytiøjcän. Jiiby hajxy jabom-jabom tiuunnä.

⁷ Pero jii by maa ja'a muutscunuu'xytiøjcän maa ja'a Dios hänajty yhäña'ayän, jagooyyä teedywiindsón hijty jii by tiägø'ø y. Tähooquiä hajxy hijty jii by tiägø'ø y ja'a tu'ugjomøjtpä. Coø hajxy hänajty jii by tiägø'ø wa'añ, jayøjpä animal hajxy hijty yagho'ogy. Mänitä animalnø'ty hajxy hijty jii by nøcxy quiuyoxø'ø y muutscunuu'xytiøgooty, ja'a pioj pä quiädieeguiøxpähajxy, møødä cu'ugä piøj pä quiädieeguiøxpähajxy.

⁸ Jadhñä Dioshespíritu hajxy xyajwiinjuøøyyäm coø hajxy hoy nga'a tægøøyyämät maa ja'a Dioswiinduumän mäduhñtiä ja'a jecyquiuhdujt hajxy yajtuññä.

⁹ Jadhñ hajxy jäda'anäbaadyñä nhíjtäm. Je'enä animal hajxy yoxy; je'enä hajxy cøxiä wiinä quiuyoxø'ø y. Paady hajxy jadhñ quiuhdujthatyñä, jadúhñäc tyijy ja'a Dios jiaanč tehñ quiumay. Cab hajxy jadhñ ñähwa'ač quiuhwa'ač, hoy hajxy jadhñ jia cuhdujthatyñä.

¹⁰ Jagooyyä ja'a quiuhdujthajxy yhane'emy tijaty hajxy quiáyäp yhú'ugäp, neby hajxy ñibiuj ñijie'edsøjät, neby hajxy yaa jiäya'ayhädät hädaa yaabä naaxwiin. Pero yø'ø cuhdujt jadhñbä, cab jadhñ tiuunnä. Tøø ja'a Dios ja'a hawiinjemybiä yajcuhdujnä, mädyii jadhñ tunaamb.

¹¹ Mänitä Jesucristo hajxy hoy xjiaanč tehñ yajñähwäatsäm. Jaaya'ay jadhñ tüuunnäp teedywiindsón jim tsajpootyp maa ja'a tsajtøjc jaanč tehñ yhojbän. Ca'a jiäya'ayä hajxy hädiuun hädaa yaabä naaxwiimbä.

¹² Tøø ja'a Jesucristo jim tiägø'ø y maa

ja'a Dioswiinduumän ja'a tähooctagø'øyyä. Hamdsoo hänajty tøø ñiñähdugyii coo højts hänajty xñähho'tu'udáañäm. Cabä tii nø'ty quiuyoxøøyy maa ja'a yaabä tsajtøjcän nebiä yaabä teedyhajxy quiuhdujthatiän coo chivo hajxy yoxy, coo waj hajxy yoxy. Coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm, paady hajxy jim nhidáañäm Dioswiinduum cøjxta'axiøø.

13 Jaduhñä jäya'ayhajxy quiuhdujthaty, coo hajxy yho'ogø'øy, mänitä chivonø'ty wajnø'ty hajxy yajniñähxänicxyii. Mänitä wajcujiaam hajxy yajniñähwøjyii, ja'a hajxy hänajty tøø ñäno'ogø'øyabä maa ja'a altarän. Jaduhñ hajxy ñiyajñähwa'açhii.

14 Hoorä, ja'a chivonø'ty, ja'a wajnø'ty, cabä pojpä cädieey mänaa yajñähwa'açh. Ja'a Jesucristo hajxy jaduhñ xyajñähwáatsäm mänaa hajxy xñähho'túutäm. Cabä Jesucristo tii pojpä cädieey miøødä. Cab jaduhñ mänaa yho'ogaañnä. Hamdsoo jim ñiñähdujca maa ja'a Dioswiinduumän. Jaduhñä nhaxøøgcuhdujt hajxy xyajñähwáatsäm, nebiä Diosmädia'agy hajxy jaduhñ maas hoy nmäbøjcämät.

15 Coo ja'a Dios ja'a hawiinjemybiä tøø yajcuhducy, paadiä Jesucristo hajxy xñähho'túutäm, pønjetiä Dios jaduhñ wyiimbiiw. Xyajñähwáatsäm ja'a nbojpä ngädieey hajxy nebiaty hajxy tøø njäya'ayhajtäm maa ja'a jecypiä yhjitiän. Y jim hajxy xyajñøcxáañäm tsajpootyp nebiä Dios hajxy xyajwiinwaanøøyyäm.

16-17 Homiädyyii testamentänoquiä, cahnä tiuungpaadyñä, jugyhajpnä jaaya'ay jaduhñ. Coonä yho'ogät, mänitnä ja'a nocy tiuungpaada'añ.

18 Paadiä Dios jaduhñ miänaañ coo animal hajxy yóxät, mänaa ja'a jayøbhajtpä yajcuhduquiän.

19 Coo ja'a Moisés ja'a cu'ugä jecyquihdujt hänajty tøø quiøxy mo'oy, mänitä wajhuung yojxy møødä chivohuung. Mänitä ñø'ty hoy ñøødemøøyyä. Mänitä tsaptsmeegpøjt hoy piäda'agy nø'ñøøjooty møødä hisopohaa'x. Mänitä cu'ug ja'a nø'ñøø yajnähxänicxy møødä jecyquihdujttäa.

20 Mänitä Moisés miänaañ: “Haa hädaa nø'tiä, hijxtahñd hädaaduhñ coo mijtsä Dios xmiøødyajcuhdujcy.”

21 Mänitä Moisés ja'a wittsajtøjc ja'a nø'ñøø hoy yajnähxänicxpä møød tijaty hajxy jiiby yajtuumby mänaa ja'a Dios hajxy hänajty wyiingudsähgø'øyan.

22 Jaduhñä jecyquihdujt hijty yhane'emy cooc cøxiä ñähwa'ächii nø'tyhaam. Coogä animal hajxy quia'a yóxät, cábägä piojpa quiädieey hajxy ñä'a nähwá'adsät.

23 Haa ja'a wittsajtøjc hädaa yaabä naaxwiimbä, møød tijaty jiiby hijp tsajtøgootiä, animalnø'tyhaamä Moisés yajnähwaach. Pero højtshájtäm, ni mänaa ja'a animalnø'ty hajxy xquia'a yajnähwáatsämät. Paadiä Jesucristo hajxy hoy xñähho'túutäm, jaduhñ hajxy nnähwáatsäm.

24 Tøø ja'a Jesucristo jim tiägø'øy maa ja'a Dioswiinduumän. Jim hajxy xñähgapxtúutäm. Ca'a yhädaa yaabä tsajtøgootiä tiägøøyy. Haa ja'a tsajtøjc yaabä, cab jaduhñ tiehm miäbaady nebiä tsajtøjc jim tsajpootypän.

25-26 Haa ja'a teedywiindsøn hädaa yaabä naaxwiimbä, jomøjt-jomøjt jiiby tiägø'øy maa ja'a muutscunuu'xytiøjcän. Jiibiä animalnø'ty

nøcxy quiuyoxø'øy. Pero ja'a Jesucristo, tähooquiä yho'cy. Cabä Dios jaduhñ miänaañ coo mayhooc yhó'ogät. Coo yhabaaty, mänitä Jesucristo hajxy hoy xñähho'túutäm ja'a nbojpä ngädieeyhájäm.

²⁷ Ja'a Dios hajxy xquiunú'xäm xpiädáacäm coo højts tähooquiä nho'ogáañäm. Mänitä Dios hajxy xyajtøyhajtyegáañäm.

²⁸ Jaaná tähooquiä ja'a Jesucristo hajxy xñähho'túutämbä ja'a nbojpä ngädieeyhájäm. Tähoocyajnáhwa'achä hajxy xyajnáhwaats xyajcuhwáatsäm. Coo jadähooc quiädaactägatsa'añ, mänit hajxy jim xyajnøcxáañänä maa ja'a Dioswiinduumän, pønjaty hänäjty jaduhñ jii jøbhixp.

10

¹ Haa ja'a jecyquiuhdujt, hijxtahnd hänäjty jaduhñ hijp coo ja'a Jesucristo hajxy hänäjty xñähho'tu'udáañäm. Nebiä jecyquiuhdujt hänäjty yhane'emiän, jomøjt-jomøjtä animal hajxy jia yoxy. Pero ni pøn hänäjty quia'a nähwa'açh quia'a cuhwa'açh, pønjaty hänäjty ja wi'i tiägø'øwáambäp maa ja'a Dioswiinduumän.

² Coo hajxy häxøpy tøø jiaançh nähwa'açh tøø jiaançh cuhwa'açh ja'a piojpä quiädieey hajxy, cabä animal hajxy häxøpy yojxnä. Tähooquiä hajxy jaduhñ cu yojxy, mänit jaduhñ cu yhoyøøyy. Hamdsoo hajxy cu ñajuøøyy coo pojpä cädieey hajxy quia'a møødänä.

³ Pero coo animal hajxy hänäjty jaduhñ yoxyñä jomøjt-jomøjt, ñajuøøby hajxy hänäjty jaduhñ coo pojpä cädieey hajxy miøødä.

⁴ Hix, ni mänaa ja'a wajnø'ty ja'a chivonø'ty ja'a pojpa cädieey quia'a yajnáhwa'ačh quia'a yajcuhwa'ačh.

⁵ Paadiä Cristo ja'a Dios ñämaayy, mänaa hänäjty jaduhñ yaa tøø quiäda'aguiän hädaa yaabä naaxwiin:

Caj miich mjoot jaduhñ chocy coo ja'a animal hajxy tehngajnä yóxät.

Páadyhøch miich yaa xquiejxy hädaa yaabä naaxwiin cooch yaa njäya'ayhädät, nébiøchä jäya'ayhajxy jaduhñ yaa nnähho'tú'udät.

⁶ Caj miich mjoot jaduhñ chocy coo animal hajxy yóxät, coo hajxy ñó'ogät.

Paadiä animal hajxy yoxy, nähwaatspä piojpa quiädieeyhajxy jaduhñ.

⁷ Mänitøch nmänaañ:

“Dios, páadyhøch jaduhñ yaa tøø ngäda'agy nébiøch jaduhñ yaa ngudiúnät nébiøch miich xñämaayän,

neby jaduhñ jim myiñän cujaay maa miich mmädia'aguiän ja'a høøchcøxpä”,

nømä Cristo ja'a Dios ñämaayy.

⁸ Jayøjpa Cristo miäna'añ cooc ja'a Dios jioot quia'a tsocy coo animal hajxy quia'a yóxät ni quia'a nó'ogät. Ja'a piojpa quiädieey hajxy jaduhñ yajnáhwáatsäp yajcuhwáatsäp. Hoyyá jecyquihdujt jia hane'emy coo hajxy tehngajnä yóxät, cabä Dios jaduhñ quiumay.

⁹ Jaduhñ miänáangombä: “Teedy, páadyhøch yaa tøø ngäda'agy nébiøch jaduhñ yaa ngudiúnät nébiøch miich xñämaayän.” Jaduhñ miädia'agytiägø'øy coo ja'a Cristo hänäjty jaduhñ

yhane'ema'añ coo animal hajxy quia'a yóxnät, nebiä Tieedy miädia'agy jaduhñ quiudiúunät.

10 Hoyyä Jesucristo ja'a Tieedy miädia'agy jiaančh cudiuunä coo højts jaduhñ tähooquiä xñähho'túutäm; paadiä Dios hajxy xyajnahwaats xyajcuhwáatsäm.

11 Jaduhñä jecyquiuhdujt hijty yhane'emy coo ja'a teediä animal hajxy jabom-jabom wyi'i yóxät. Hoy hajxy jaduhñ jia cudiuuñ, cab hajxy jaduhñ ñä'ägädä nähwaach ñä'ägädä cuhwaach.

12 Coo ja'a Jesucristo ja'a nbojpä ngädieey hajxy hänäjty tøø xñähho'túutäm tähooquiä, mänit hoy yhäñaaguiäda'agy maa ja'a Dios yhahooy-haampiän.

13 Jim jaduhñ yhahixy coo ja'a miädsiphajxy quia'a mäjäda'aga'añ.

14 Tähooquiä hajxy tøø xñähho'túutäm. Jaduhñä nbojpä ngädieey hajxy xyajnahwaats xyajcuhwáatsänä.

15 Jaduhñä tøyhajt hajxy nmøødhájtäm coo tiøyyä, je'eguiøxpä coo ja'a Dioshespíritu jaduhñ miänaambä maa jaduhñ cujaay myiñän:

16 Coo jaduhñ yhabáadät, mänitøch hajxy nmøødyajcuhduga'añ, nømä Dios miäna'añ: Nyajnahixø'øwáambiøch nmädia'agy hajxy hoy, neby hajxy jaduhñ hamuumdu'joot wyiinjuó'øwät.

17 Mänit miänáangombä:

Cábøchä piojpä quiädieeyhajxy mänaa njahmiedsáanänä.

18 Jaduhñds je'e, tøø ja'a Jesucristo ja'a nbojpä ngädieey hajxy xyajnahwaats xyajcuhwáatsänä

tähooquiä. Hoyyä animal hajxy jia yoxyñä, cab jaduñ choobaatnä.

19-20 Hermanodøjc, maa ja'a jecyquihdujt myiñän, cabä cuhdujt pøñ miøødä coo jiiby tiägó'øwät maa ja'a muutscunuu'xytiøgootiän. Pero coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm, paady hajxy jim hoy ndägø'øwáañänä maa ja'a Dioswiinduumän. Tøø hajxy xyajñähwaats tøø hajxy xyajcuhwáatsäm ja'a nbojpa ngädieyhájtäm.

21 Je'eds hajxy jim xñähgapxtúutäm Dioswiinduum.

22 Entonces, tsøg hajxy jim tægóøyyäm Dioswiinduum. Tsögä miädia'agy hajxy hamuumdu'joot mábøjcäm coo ja'a cuhdujt hajxy nmøødhájtäm coo hajxy jim ndägóøyyämät, je'eguiøxpä coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm. Jaduhnä nbojpa ngädieey hajxy tøø xyajñähwaats tøø xyajcuhwáatsäm.

23 Tsögä Diosmädia'agy hajxy tehngajnä mábøjcäm. Cab hajxy nnajtshixóøyyämät. Nmøødhájtäm ja'a tøyhajt hajxy jaduñ coo ja'a Dios hajxy xmio'owáañäm nebiaty hajxy tøø xyajwiinwaanøøyyäm coo hajxy cøxiä wiinä xmio'owáañäm.

24 Tsøg hajxy niguiapxwíjjäm neby hajxy maas hoy nniçhojc nnibia'häyóowämät hamiñ haxøpy, neby ja'a Diosmädia'agy hajxy jaduñ maas hoy ngudiúunämät.

25 Jaduhn hajxy nyajnajuóøyyäm coo miäwiingoonnä coo ja'a Jesucristo yaa quiädaactägatsa'añ. Paady, tsøg hajxy nijjootcapxmøpcøjcäm. Tehngajnä hajxy nhamugóøyyämät ja'a Dioscøxpä. Näje'e hajxy,

cab hajxy jaduhñ ñä'ägädä mejtsnä. Cabä quiuhdujhajxy jaduhñ yhooyä.

²⁶ Coo hajxy tehngajnä haxøøg nwädíjtämät, hooyä tøyhajt hajxy tøø nja wiinjuóoyyäm, cabä nbojpä ngädieey hajxy jaduhñ ñä'ägädä nähwáatsämät.

²⁷ Haxøøgtuumä Dios hajxy jaduhñ xpiädáacämät maa ja'a jøøñ tiooyän, maa ja'a Dios miädsiphajxy yhitiän. Hoçähgøøñä jaduhñ jiiy.

²⁸ Pøñ jaduhñ ca'a cudiumb nebiä Moisés ja'a jiecyquiuhdujt yhane'emiän, pø tøø testigohajxy jaduhñ yhixy mejstägøøgä, tsipcøxp jaduhñ yagho'oga'añii.

²⁹ Maas hanaxiä hajxy jaduhñ quiümädowaannä pønjaty ja'a Dioshespíritu jaduhñ haxøøg nänøømb, ja'a mayhajt tuumbä, pønjatiä Dioshuung jaduhñ xøøghajp, pønjatiä ñø'ty jaduhñ häyoowhíxäp, hoy hajxy je'eduhñ tøø xjia nähho'túutäm, hoy hajxy je'eduhñ tøø xjia yajnahwaats tøø xjia yajcuhwáatsäm.

³⁰ Tøyhajtä Dios jaduhñ miänaañ: “Høøch jaduhñ nyaghawiimbidaamby.” Chaadsä Diosmädia'agy miänáangumbä: “Dios quiu'ug jaduhñ yajcumädowaambä.”

³¹ Hoçähgøøñä jaduhñ coo ja'a Dios hajxy xyajcumädóowämät; je'eduhñ jugyhajp cøjxta'axiøø.

³² Naxy hajxy mdehm jiahmiédsät nebiä Jesucristo miädia'agy hajxy mmädoodsohnän. Hamuumdu'joot hajxy mbadu'ubøjcy, hoy hajxy hänäjty mja tsaächpøcy hoyhoy.

³³ Näje'e hajxy myaghäyoowhijxy cu'ughagujc. Y mjootcapxmøcpøjpy hajxy hänäjty pønjaty hänäjty

jaduhñ häyoowhíjxäp.

³⁴ Y mnäxuu'chp hajxy hänäjty pønjaty hänäjty tsumyčhänäaby. Mxoonndaacp hajxy hänäjty, hoy hajxy cøxiä wiinä xjia pøjcä. Mnajuøøby hajxy hänäjty coo hajxy jim mhida'añ tsajpootyp cøjxta'axiøø.

³⁵ Entonces, cab hajxy tii mdájät mmáyät; tehngajnä hajxy mmäbøgät coo ja'a Dios hajxy xyhixyñä. Mjahmiédsäp hajxy jaduñ coo hajxy nøcxy jim mhidaañnä tsajpootyp.

³⁶ Naxy hajxy mdehm miee'xtúgät, nebiä Diosmädia'agy hajxy jaduñ hoy mgudiúnät. Jaduñ hajxy mbáadät tijaty ja'a Dios hajxy tøø xyajwiinwaanøøyyäm coo hajxy xmio'owáañäm.

³⁷ Jaduñä Diosmädia'agy miäna'añ:

Mobädajpä je'e quiäda'aga'añ pønä Dios jaduñ quiexaamby.

³⁸ Pønä Diosmädia'agy hoy cudiumb, miäbøjpy je'eduhñ tehngajnä.

Pero coo ñajtshixø'øwät, cabä Dios quiumayaañnä.

³⁹ Pero højtshajtäm, cab hajxy mänaa nnajtshixø'owáañäm. Tehngajnä hajxy nmäbøjcäm. Paadiä Dios hajxy xyhuuc yajñähwa'adsáañämbä. Cab hajxy xyajcumäadowáañäm.

11

¹ Coo hajxy nmäbøjcäm, mänitä tøyhajt hajxy nmøødhajtäm coo hajxy nbaadääñäm mädyiijaty hajxy njøbhíjxäm, hoy je'eduhñ quia'a ja cähxø'øgyñä.

² Ja'a jecyjiäya'ayhajxy, coo hajxy miäbøjcy, paadiä Dios quiumaayy.

3 Coo hajxy nmäbójcäm, jaduhñ hajxy nyajnajuoöyyäm coo ja'a Dios ja'a naaxwiin yajwa'añguiojy ja'a miädia'agyhaam, mөөдä madsa'a, mөөдä po'o, mөөдä xөө.

4 Coo ja'a Abel jecy miäbójcy, paadiä Dios quiu-maayy. Hiḵ, hoyyä Abel quiudiuuñ coo animal yojxy ja'a Dioscөxpä. Ja'a Caín, caj quiumaayyä je'eguiөxpä coo hänajty quia'a mäbөcy. Hiḵ, cabä animal yojxy. Hoy jaduhñ coo ja'a Abel hajxy nbahíxämät, hoy jecy jia yagho'cä. Hiḵ, miäbөc ja'a Abel.

5 Coo ja'a Enoc jecy miäbójcy, paadiä Dios quiu-maayy. Cabä Enoc ñä'a ho'cy. Jaduhyyä Dios yajnөcxy tsajpootyp. Jaduhñ jim myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän.

6 Coo hajxy nga'a mäbójcämät, cabä Dios hajxy xquiumáayyämät. Tsipcөxp hajxy nmäbójcämät coo ja'a Dios tiөmiädia'agy. Y jaduhñ hajxy nmäbójcämät coo ja'a Dios piuhbeda'añ pөñä Dios wiingudsähgө'өwaamb.

7 Coo ja'a Dios ja'a Noé jecy ñämaayy coo ja'a nөөgomdägoy ja'a naaxwiin hänajty quiөxy wi-inyeegө'өwa'añ, mänitä Noé ja'a Dios miädia'agy jaduhñ quiudiuunä, hoyyä nөөgomdägoy hänajty quia'a ja cähxө'өgyñä. Mänitä barco cruundä yhädiuunñ. Jiibiä Noéhajxy choocy mөөдä yhuung mөөдä tio'oxy. Coo ja'a Noé jaduhñ miäbójcy, paadiä Dios jiaanč tehñ quiumaayy. Pero ja'a wiinghäna'c-hajxy, cab hajxy miäbójcy. Paady hajxy cөjx quiuhdägoy.

8 Coo ja'a Dios ja'a Abraham jecy ñämaayy coo jim chöonät ñäaxooty, coo jäguemnaax ñөcxät

maa ja'a Dios ja'a Abraham yajnáhdijjiän coo chánaadiaacpógät, miábøjc ja'a Abraham jaduñ. Mänit jim jiaanč tsohñnä ñaaxooty. Nä'ä nägoobä ñä'ä tu'ubøjnä. Cab hánajty ñajuø'øy maa ñócxät.

⁹ Coo ja'a Abrahamhajxy jim miejch maa ja'a Dios hánajty tøø yajnáhdijjiän, cab hajxy tiehm chánaadiaacpøjcy, je'eguiøxpä coo hánajty jiäya'añaaxootiä. Wittøgooty hajxy hánajty chána'ay. Pero miábøjpiä Abrahamhajxy hánajty coo ja'a naax hajxy hánajty mio'owa'añii, neby hajxy hánajty tøø yajwiinwaanø'øyijän ja'a Diósäm. Jaduhñä Abraham yhuung Isaac ñámáayyäbä møødä yhoc-huung Jacob.

¹⁰ Hix, ñajuøøbiä Abrahamhajxy hánajty coo hajxy hánajty jim ñócxa'añ tsajpootyp Dioswiinduun. Cab hajxy hánajty tiajy miay coo ja'a naax hajxy quia'a tsoj mooyyä.

¹¹ Jaanä jaduñä Sara jecy miábøjpä. Tøø hánajty miäjaanä mänaa ja'a Dios hoy piuhbetiän coo maaxhuung piáadät. Y jaanč huungpaat ja'a Sara jaduñ je'eguiøxpä coo miábøjcy nebiä Dios hánajty tøø yajwiinwaanø'øyän.

¹² Y ja'a Abrahamä, hoy hánajty tøø jia mäjaanä, møjjøøyy mayøøyy je'eduhñ. Tøø ja'a yhap yhoc-hajxy jaduñ jiaanč tehñ miayøøñä. Cab hajxy jaduñ hoy yajmäčhowa'añ. Jaduhñ hajxy miayyä nebiä madsa'ajän, nebiä tsabiu'ujän.

¹³ Coo ja'a Abrahamhajxy yho'cy, cahnä hajxy hánajty quiøxy paadyñä mädyijjatiä Dios hánajty tøø yajwiinwaanø'øy. Pero miábøjc hajxy jaduñ. Ñajuøøby hajxy hánajty coo hajxy hánajty jim ñócxa'añ tsajpootyp. Paady hajxy xioondaacy.

Ñajuøøby hajxy hänäjty coo hajxy hänäjty nä'a nägoobä wiädityñä.

¹⁴ Pønjaty jaduħñ wädijp, cahnä tsänaadiaact hajxy piaadyñä.

¹⁵ Coo ja'a jioothajxy cu chojcy, cu wyiimbijty hajxy, cu ñøcxtägajch hajxy je'e maa hajxy hänäjty tøø yhuuc tsoħmbän.

¹⁶ Pero jimä jioot hajxy hänäjty hamuumdu'joot tøø piäda'agy tsajpootyp maa ja'a chänaadiaacthajxy hänäjty tøø yhahixøøyyäxän. Ja'a Dios jaduħñ hahixøøyy. Cabä Dios miädsähdiuñ ja'a Abrahamhajxy.

¹⁷⁻¹⁸ Coo ja'a Dios ja'a Abraham yhanehmy coo yhuung yóxät, ja'a Isaac-hajpä, miäbøgaambiä Abraham hänäjty je'eduhñ, hoy ja'a yhuung hänäjty jia tu'uquiä, hoyyä Dios hänäjty tøø jia mäna'añ: “Møjø'øwaamb mayø'øwaamb miich mhuung ja'a Isaac-hajpä.” Ñä'a joodhijx ja'a Dios ja'a Abraham jaduħñ pø jiaanč cudiunaamby hänäjty jaduħñ.

¹⁹ Miäbøjpiä Abraham hänäjty coo ja'a yhuung hänäjty yagjuypioğáanäxä ja'a Diósäm. Mänitä Dios miänáaŋgombä coo ja'a yhuung quia'a yaghó'ogät. Jaduħñ mäwínäts ja'a Isaac hoy jiaty nebiä jadähooc tøø jiuypioquiäbän.

²⁰ Coo ja'a Isaac miäbøjcy, paadiä Jacob ñämaayy møødä Esaú coo ja'a hoybä ja'a weenbä hajxy piaada'añ.

²¹ Coo ja'a Jacob miäbøjcy, paadiä yhoc-huunghajxy ñämaayy coo ja'a hoybä weenbä hajxy piaada'añ. Ja'a José yhuunghajxy je'e. Mänitä Jacob ja'a Dios wyiingudsähgøøyy.

Cuhdajtcøxp hānajt̃y ñiguiuhdijyī. Ho'ogáannāp hānajt̃y je'eduhñ.

22 Coo ja'a José miābøjcy, ñajuøøyy jaduhñ coo yhap yhoc-hajxy hānajt̃y jim cujecy choona'añ Egiptonaaxooty. Paady jaduhñ yhanehmy coo ja'a piajc miänócxäxät. Ho'ogáannāp hānajt̃y je'ebä.

23 Coo ja'a Moisés myiiñguiah̃y jaanch̃ tehñ yajxoñ, yu'uçh hajxy yaghijty tægøøgp'o. Hix, tøø ja'a gobiernä hānajt̃y hoy yhane'emy coo ja'a pigāna'c-huunghajxy quiøxy yagho'ogøøjät ja'a ya'ayhāna'cpä. Ja'a Moisés tiaj tieedy, cabä gobiernä hajxy hānajt̃y chāhgø'øy. Miäbøjpiä Diosmädia'agy hajxy hānajt̃y.

24 Coo ja'a Moisés miøjøøñä, miäbøjc je'ebä. Cabä gobiernä hānajt̃y tieedyhaphadaannä, ja'a hānajt̃y jim̃ tuumbä Egiptonaaxooty.

25 Hamdsoo jaduhñ miānaañ coo ween yhäyoowhixyī møødä Dios quiu'ughajxy näguipxy. Cab hānajt̃y jim̃ miähmø'øwaañnä maa ja'a haxøøgcuhdujt̃ hajxy wyi'i tiuñän. Cab hajxy hānajt̃y ñajuø'øy coo hajxy hānajt̃y jejcy quia'a xoonä'agaannä.

26 Cabä Moisés ja'a jioot jim̃ piädaacnä maa ja'a xädø'øñän jim̃ Egiptonaaxooty. Maas jootcujc hānajt̃y ñijiäwøøyyänä coo yhäyoowhixøøjät ja'a jäya'aguiøxpä, ja'a Dios hānajt̃y quiexaambiä. Ñajuøøby hānajt̃y jaduhñ coo ja'a hoybä weenbä mio'owa'añijäm ja'a Diósäm.

27 Coo ja'a Moisés miäbøjcy, paady jim̃ chohnnä Egiptonaaxooty. Hoyyā gobiernä hānajt̃y jia jootma'ady, cabä Moisés ñä'ägädä tsähgøøyy.

Tähooctu'ubøquiä ja'a Moisés tiu'ubøjnä. Ja'a Diosmädia'agy hänajty miäbøjpy, hoyyä Dios mänaa quia'a ja hixyii.

28 Coo ja'a Moisés miäbøjcy, paadiä pascuaxøø yagjajtä. Jaduhñ yhanehmy coo ja'a tøghagø'øw nø'ty hajxy yajwiinxänicxø'øwät, nebiä judíos quioobhuunghajxy quia'a yaghó'cäxät, ja'a ya'ayhäna'cpä. Ja'a Dios ja'a mioonsä tsajpootypä tu'ug quejx coo ja'a quioobhuunghajxy yaghó'cäxät, ja'a ya'ayhäna'cpä, pønjatiä nø'ty hänajty tøø quia'a yajwiinxänicxø'øy ja'a tøghagø'øw.

29 Coo judíoshajxy jaduhñ miäbøjcy, mänitä Dios ja'a Tsaptsmejy cujc yaghawaach maa hajxy jaduhñ ñaxø'øwät tø'ødstuum. Mänitä Egiptobä-jäya'ayhajxy hoy jia panaxaambä. Mänitä Dios ja'a nøø hoy yajtu'ugmújcombä. Cøjxä Egiptobä-jäya'ayhajxy ñøøho'ogø'øy.

30-31 Coo ja'a judíoshajxy miäbøjcy, paadiä cajpt hajxy jxxtujc-hooc jiuhyohwiädijty ja'a xøhajpä Jericó. Mänitä tsaamuuch piuumnä. Je'e hänajty curaahajp wäditiä maa ja'a cajptän. Cøjxä jäya'ayhajxy jiiby yho'nä, ja'a hajxy hänajty ca'a mäbøjpä. Coo ja'a quixy Rahab miäbøjcy, hoy hänajty jia tuñ maa ja'a burdelän, paady jaduhñ quia'a ho'cy, je'eguiøxpä coo ja'a judíos hänajty tøø yu'u'ch, ja'a hajxy hänajty wädiipä hixøøbiä woodsøøbiä.

32 Coo cu ñäbaadøøyy, cu nmädiäacyhöch ja'a Gedeón, ja'a Barac, ja'a Sansón, ja'a Jefté, ja'a David, ja'a Samuel, møødä Dios ja'a quiuguexyhajxy.

³³ Coo hajxy miäbøjcy, paadiä miädsip ja'a ñaaḡ hajxy hoy miämähmøøyyañä; paady hajxy hoy guiobiernähajty; paadiä Dios hajxy xpiuhbéjtäm nebiaty hajxy hñajty tøø xyajwiinwaanøøyyäm; paady hajxy quia'a leontsu'tsä;

³⁴ paady hajxy quia'a tooyy møjjøøonhaajiooty; paady hajxy quia'a cuhbujxä. Ja'a häna'c-hajxy ca'a møcpä, mänitä mäjaa hajxy piaaty mänaa hajxy hñajty chiptuna'añän. Cabä miädsip hajxy yajmäjädaacy, hoyyä miädsiphajxy hñajty jia nämayyä. Ñä'ägä yajpäyø'c hajxy je'e.

³⁵ Jii ja'a to'oxiøjc-hajxy hñajty näje'e ja'a yhu-ung ja'a ya'ay jiuypiojcy.

Näje'e ja'a Diosmädia'agy hajxy yajcud-saaçhtiunøøyyä. Coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hñajty quia'a nä'ägädä najtshixø'øwa'añ, mänit hajxy yaghó'cänä. Tøø hajxy hñajty ñajuø'øy coo hajxy jiuypioğa'añ, coo hajxy jim ñøcxa'añ tsajpootyp.

³⁶ Näje'e hajxy wyiinwohnä wiobho'cä. Høxtä yajcudsumøøyyä hajxy näje'e cø'øxoch.

³⁷⁻³⁸ Näje'e hajxy quiuhga'tsä, näje'e hajxy jiøø'wa'xä, näje'e hajxy quiuhbujxä. Jim hajxy hñajty näje'e wiädity pactuum, wiinwa'adstuum, tunjooty. Jim hajxy hñajty näje'e chäna'ay tsaajutjooty. Cabä howyit hajxy hñajty miøødä. Meeghac chivohac hajxy hñajty wyithajpy. Jaguiay hajxy hñajty yhity. Xøøghajtäp hajxy hñajty, häyoowhíjxäp hajxy hñajty. Paady hajxy hñajty jaduñ jiaty yhabety coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hñajty miäbøcy. Jaanç tehñ quiumáayyäp hajxy hñajty ja'a Diósäm.

Cabä Dios jaduhñ quiumay pøñ ca'a mäsøjp.

³⁹ Hoy hajxy jia cumaayyä, cab hajxy miooyyä mädyiijatiä Dios hänajty tøø yajwiinwaanø'øy.

⁴⁰ Jäguemiä Dios wyiinmahñdyhajty coo ja'a hoyhajt ja'a weenhajt hajxy xmio'owáañäm. Paadiä jecyjiäya'ayhajxy quia'a tsoj mooyyä, näguipxiä Dios hajxy jaduhñ xmio'owáañäm møødä jecyjiäya'ayhajxy.

12

¹ Tsøgä jecyjiäya'ay hajxy jaduhñ pahíjxäm nebiä Diosmädia'agy hajxy miäsøjquiän. Tsøgä haxøøgcuhdujt hajxy najtshixóøyyäm. Tsøgä nhamdsoo cuhdujt hajxy høxhíjxäm. Je'eduhñ wiingtuum xjia wi'i wioonøcxáañäm. Tsøg hajxy tehñgajnä cudiúunäm nebiä Dios hajxy xyhanéhäm.

² Tsøgä Jesucristo hajxy hamuumdu'joot pahíjxäm. Jaaya'ay hajxy xyajnähixóøyyäm coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hoy nmäsøjcämät. Höchähdiuunnä ja'a Jesús mähdiojc jaduhñ yho'cy cruzøxp. Pero ñajuøøby hänajty je'eduhñ coo hänajty jim nøcxy xioonä'aga'añ tsajpootyp. Jim jaduhñ yháñaañä maa Dios yhahooyhaampiän.

³ Tsøgä Jesucristo hajxy jahmiejtstáacäm coo jiaançh tehñ chaächpøjcy. Ja'a cahwi-indøyhäna'c-hajxy jaduhñ jatcøyy. Miee'xtujc ja'a Jesucristo jaduhñ. Tsøg hajxy jaduhñ pahíjxäm; jaduhñ hajxy nga'a jootmayhájtämät.

⁴ Hoyyä haxøøgpä hajxy xjia mädsiphájtäm, cahnä hajxy jaduhñ xyaghó'cäm.

⁵ Ja'a Dios hajxy jaduhñ xjiootcapxmøcpøjcäm maa ja'a miädia'agy cujaay myiñän:

Huung, ca'a mjootma'ady, hoyyá Dios tøø xjia yajcumädoy.

Hoy xjia hojy, ca'a mjootmayhaty.

⁶ Miägaxyp yhanehm̄biä Dios pøn̄jaty chojpy;

yajcumädooby pøn̄jaty yhuunghajpy.

⁷ Coo ja'a Dios hajxy xyajcumädówät, mmee'xtúgäp hajxy jaduñ. Hopiønnä yhuung yajcumädoy.

⁸ Yajcumädoobiä Dios ja'a yhuunghajxy nägøxiä; y pø caj mijts jaduñ xyajcumädoy, cähxø'p jaduñ coo ja'a Dios hajxy tøyhajt xquia'a huunghaty.

⁹⁻¹⁰ Ja'a hajxy ndeedyháltämbä hädaa yaabä naaxwiimbä, nwiingudsähgøøyyäm hajxy jaduñ, hoy hajxy hijty xyajcumädóowäm mänaa hajxy tøø nmuutsc-háltäm. Paady hajxy hijty xyajcumädóowäm coo hajxy hijty nga'a mädia'agymiäböjcäm. Hoorä, tsögä nDeedyháltäm hajxy mädia'agymiäböjcäm, ja'a jim̄ tsajpootypä. Mänit hajxy jim̄ xyagháltämät. Paadiä Dios hajxy xyajcumädóowäm, nebiä miädia'agy hajxy jaduñ maas hoy nmäböjcämät, nebiä hawa'adstuum hajxy jaduñ hoy nhíjtänät nebiä Dios yhitiän.

¹¹ Tøyhajt hajxy ndsaačhpöjcäm mänaa ja'a Dios hajxy xyajcumädóowäm. Nbáatäm ja'a tsaáčhpä hajxy jaduñ. Pøn̄ jaduñ mäbögaamb hamuumdu'joot, cab jaduñ waamb miäná'anät, hoy hánajty jia tsaáčhpøcy. Maas hoy jiäya'ayhadaannä. Maas jootcuyc yhidaannä.

¹² Naxy hajxy mdehm̄ ñijjootcapxmøcpøgøøjät neby hajxy jaduñ hoy myo'oy mnáxät.

¹³ Mhøxtá'awäp ja'a hodiu'u hajxy, nebiä hermanodøjc hajxy jaduhn hoy xpiawädítät, neby hajxy jaduhn quipxy xquia'a padu'udägóyyät.

¹⁴ Naxy hajxy hoy mdehm yhídät tu'ugmädia'agy nägøxiä. Hoy hajxy mjäya'ayhádät. Pøn hoy ca'a wädijp, cab jim ñøcxa'añ Dioswiinduum.

¹⁵ Tehngajnä hajxy mnigwieendähadøjät, neby hajxy jaduhn mga'a tu'udägóyyät. Coopøn jaduhn tiu'udägóyyät, je'e jioot ca'a tsojp coo piuhbedøjät ja'a Diósäm. Cab hajxy mnimiäjootma'adøjät. Coo hajxy haagä jaduhn mjatcø'owät, pues nägøxiä hajxy jaduhn mmá'adät.

¹⁶ Cab hajxy mhaxøøgwädítät. Cabä Diosmädia'agy hajxy myaghäyø'øgät. Jaduhnä Esaú jecy jiatcøøyy, coo hänäjty yäho'ogyii; yajwiingubøjc ja'a ñädeedy ja'a cay. Paadiä ñädeedy hänäjty miøødä, coo hänäjty quiobhuungä. Mo'owáanäp hänäjty jaduhn cøxiä mäduhñtiä ja'a tieedy hänäjty miädsäna'ay.

¹⁷ Y coo ja'a Esaú jioot hänäjty chocy coo cøxiä mio'owøjät ja'a tiéediäm, cab tii ñä'ä mooyyä, hoy jia jøøyy. Hamdsoo jaduhn quia'a niyaghoyøøyyä.

¹⁸⁻²² Ja'a Moiséshajxy, jequiän hochähgøøñbä hajxy jim yhijxy miädooyy maa ja'a tunän ja'a xøhajpä Sinaí. Ja'a pojtäxa'a hajxy yhijx møødä jøøn jim maa hänäjty jiaanç tehm wyiingoodsän. Mänit hajxy miädooyy nebiä jäya'ay xiu'uxiän. Mänit hajxy miädooyy coo ja'a Dios quiapxy. Hochähgøøñä ja'a Dios quiapxy. Jaduhnä Dios yhanehmy coo hajxy hotyijatiä quiuhgá'adsät tijaty jim mejtsp maa ja'a tunän, hoy jia animalä.

Pero cab hajxy miee'xtujnä. Mänitä Dios hajxy miänuu'xtaacy coo quia'a cápxnät. Moiséspaady je'e chähgøøñä. “Jaančh tehñ chähgøøbiøch, paady ndsäyuy”, nõmä Moisés miänaañ. Pero jim tsajpootyp jim Dioswiinduum, cab jim yhočähgøøñän. Siõn jim xiøhaty maa ja'a Dios yhäña'ayän. Jaduhñ jim xiøhajpä, ja'a Jerusalén tsajpootypä. Tøø ja'a Dios cuhdujt hajxy xmio'oy coo hajxy mwiingudsähgø'øwät. Milhaamá Diosmoonsähajxy jim xioonda'agy Dioswiinduum.

²³ Jimä Dioshuung yhaañämähajxy tiu'ugmucy ja'a xiøøhajxy tøøbä yajcujaayijäbä. Ja'a Diósäm hajxy yajnähwaats yajcuhwaatsä. Nägøxiä ja'a Dios hajxy jim xwyiinmahñdyhixáañäm.

²⁴ Jimä Jesucristo hajxy xñähgapxtúutäm nebiä Dios hajxy tøø xmiøødyajcuhdújcäm hawiinjemy. Coo ja'a Abel jecy yagho'cä, mänitä Dios yaghawiimbijty. Pero coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm, xyajnähwaats xyajcuhwáatsäm ja'a Dios ja'a nbojpä ngädieey hajxy.

²⁵ Coo ja'a jecyjiäya'ay ja'a Diosmädia'agy hajxy yaa quia'a mæbøjcy hädaa yaabä naaxwiin, mänit hajxy yajcumädoowä. Hoorä, coo ja'a Dios hajxy xyhamdsoo hanéhmäm jim tsajpootyp, maas hanaxiä hajxy jaduhñ njájtämät coo ja'a miädia'agy hajxy nga'a mæbøjcämät. Entonces, tsøg hajxy hamuumdu'joot mæbøjcäm.

²⁶ Coo ja'a Dios jecy quiapxy, mänitä naaxwiin yajtsäyuyy. Jaduhñ tøø miänaannä coo cøxiä yajtsäyuyyaannä jadähooc møødä naaxwiin møødä tsajtcøxp.

²⁷ Jaduhñ miädia'agytiägø'øy coo ja'a Dios ya-

jcuhdägoyya'añ tijaty tøø yhädiuñ møødä naaxwiin møødä tsajtcøxp. Pero mädyiijaty jim tsajpootyp, caj yajcuhdägoyya'añ.

²⁸ Tsögä Dios hajxy nämáayyäm Dioscujú'uyäp je'eguiøxpä coo hajxy jim xyaghidáanäm tsajpootyp cøjxta'axiøø. Hamuumdu'joot ja'a Dios hajxy nwiingudsähgøøyyämät. Jaduhñ ja'a Dios hajxy xquiumáayyämät.

²⁹ Yajcuhdägoobiä Dios je'e tijaty jaduhñ quia'a cumaaby.

13

¹ Tsög hajxy hamuumdu'joot niçhojc nibia'häyóowäm nebiä tu'ugpuhya'aybän.

² Coo pøn miédsät maa ja'a mdøjcän, hamuumdu'jootä mjøøn mdøjc hajxy mmó'owät. Näje'e hajxy tøø tiøjmo'oy ja'a Diosmoonsä tsajpootyp-tsohmä. Cab hajxy hånajty ñajuø'oy pø Dios mioonsähajxy je'e.

³ Mbuhbédäp hajxy ja'a jäya'ayhajxy hijpä tsumy, møød hajxy häyoowhíxäbä. Hix, quipxy ja'a Diosmädia'agy hajxy mmøødmäbøcy.

⁴ Ja'a Dios jaduhñ mänaan coo jäya'ayhajxy ñimiøødtsäna'awóøjät ya'adio'oxy. Cab jaduhñ yhooyä coo ja'a mmägu'ughajpä tio'oxiøjc jaduhñ mnä'a wi'i yhäyoowhíxät, coo ja'a Dios jaduhñ xñä'a yajcumädówät.

⁵ Cabä xädø'øñ hajxy mwi'i piøcjuø'øwät. Jootcu-jcä xädø'øñ hajxy mmähídät, mäduhñtiä hajxy mmøødä. Tøø ja'a Dios jaduhñ miäna'añ cooc hajxy ni mänaa xquia'a nähgue'egáanäm.

⁶ Paady hajxy hamuumdu'joot nmänáanämät: Ja'a Dióshøch jaduhñ xpiuhbejp.

Cábøch jaduñ pøn ndsähgø'øy, hoñéjpiøch hajxy cu xjia tun.

⁷ Mbahíxäp jäya'ay hajxy, ja'a Diosmädia'agy hajxy tøø xyajnähxø'øyäbä. Hamuumdu'joot ja'a Diosmädia'agy hajxy miäbøjcy. Hoy hajxy jiaanch tehñ jiäya'ayhajty.

⁸ Cabä Jesucristo ja'a quiuhdujt mänaa yajtägach.

⁹ Cabä wiingmädia'agy hajxy mbadu'ubøgät. Coo ja'a Dios hajxy xchøjcäm, maas hoy jaduñ coo ja'a miädia'agy hajxy nmäbøjcämät. Näje'e hajxy ñajtscapxø'øy cooc tyijy yhamajtsä, cábac tii mdsú'udsät mgáyät. Pero yø'ø cuhdujt jaduñmä, caj yø'ø xpiuhbédät.

¹⁰ Tøø ja'a Jesucristo hajxy xñähho'túutäm, paadiä miädia'agy hajxy jaduñ nbanøcxäm. Pero pønä jecyquiuhdujt panøcxnä, cabä cuhdujt hajxy miøødä coo ja'a Jesucristo hajxy pianøcxät.

¹¹ Jegyhajty ja'a teedywiindsøn animalnø'ty hajxy hijty quiuyoxø'øy maa ja'a muutscunuu'xytiøjcän, nebiä piojpä quiädieey hajxy jaduñ ñähwa'ads quiuhwá'adsät. Mänitä animalho'ogy hajxy hijty nøcxy ño'ogy cajtpa'a.

¹² Jaanä jimä Jesús hoy yho'pä cajtpa'a. Jaduñ hajxy xyajnähwaats xyajcuhwáatsäm ja'a nbojpä ngädieeyhätäm.

¹³ Tsøgä jecyquiuhdujt hajxy najtshixøøyyäm. Tsøgä Jesucristo miädia'agy hajxy hamuumdu'joot panøcxäm, hoyyä cu'ug hajxy xjia xøøghätäm.

¹⁴ Haa hädaa yaabä naaxwiinä, cajjiega'añ. Pero jim njoot hajxy nbädáacäm tsajpootyp.

¹⁵ Tsøgä Dios hajxy tehñgajnä wiingudsähgøøyyäm ja'a Jesucristocøxpä. Tsøg hajxy

tehn̄gajnā mänáanām coo ja'a Dios miøjjā jiaančhā.

¹⁶ Naxy hajxy hoy mdehm̄ jiāya'ayhādāt. Mbuhmó'owāp ja'a wiinghāna'c hajxy tijaty hajxy mmøød. Jaduhñā Dios hajxy xjiaančh tehñ quiumáyāt.

¹⁷ Mmābøjcāp ja'a copc-hajpā miādia'agy hajxy. Xcwieendāhajp hajxy jaduhñ neby hajxy mga'a tu'udägóyyāt. Ñajuøøby hajxy coo hajxy wyiinmahñdyhixa'añijām ja'a Diósām. Naxy hajxy mdehm̄ miābøgāt nebiā mgopc-hajpāhajxy jaduhñ yhidāt jootcujc. Coo hajxy mga'a mābøgāt, cab hajxy hānajty jaduhñ tøø mniyaghoyø'øyii.

¹⁸ Mdúnābā mayhajt hajxy, pa'ya'axā Dios hajxy ja'a høøhcøxpā. Hóyhøch nwādity. Chójpjøčhā njoot cooçh homiānaajā hoy nwādítāt.

¹⁹ Chójpjøčhā njoot jaduhñ cooçh jim̄ jadāhooc nnøcxtägātsāt maa mijtsän. Mānuu'xta'agā Dios hajxy cooçh jim̄ ween xyajnøcxy.

²⁰ Jootcujcā Dios hajxy xjiaančh tehñ yaghíjtām. Jaayá'ayādsā Jesucristo yagjujypjøjtägajts, ja'a nWiindsønñhájttām. Jaayá'ayāts hajxy xmiøødyajcuhdújcām ja'a hawiinjemyguiuhdujt mānaa ja'a Jesucristo hajxy xñähho'túutām. Cabā jemyguiuhdujt mānaa tiägatsaanñā. Homiānaajā ja'a Jesucristo hajxy xñā'ägā cueendāhájttām.

²¹ Weenā Dios hajxy xpiuhbety, nebiā miādia'agy hajxy jaduhñ hoy myajttúunāt, ja'a Jesucristocøxpā. Jaduhñā Dios hajxy xquiumáyāt. Cøjxta'axiøø tsøg hajxy jaduhñ mänáanām coo ja'a Jesucristo miøjjā jiaančhā.

²² Hermanodøjc, cab hajxy mdsippadá'agāt. Cábøch mijts madiu'u tøø nmägapxy tøø

nhane'emy.

²³ Tøø ja'a hermano Timoteo yhawa'adspädsøømnä maa ja'a pujxtøjcän. Cooyaa paquiä miédsät, mänítøch jim nmødhádät maa mijtsän.

²⁴ Yajpoo'x ja'a copc-hajpähajxy ja'a høøchcøxpä møødä hermanohajxy nägøxiä. Ja'a hermanodøjc-hajxy yaabä Italianaaxooty, xyajpoo'xp mijts jaduhn.

²⁵ Weenä Dios hajxy jaduhn xjiaac mo'oy ja'a hoyhajt ja'a weenhajt. Amén.

El Nuevo Testamento en mixe de Guichicovi New Testament in Mixe, Isthmus (MX:mir:Mixe, Isthmus)

copyright © 1988 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mixe, Isthmus

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mixe, Guichicovi [mir], Mexico

Copyright Information

© 1988, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mixe, Isthmus

© 1988, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022

4e564219-157f-5807-b810-47a15308b8b8